

6 Reportatge

Independència frustrada

Separatistes catalans van demanar la independència de Catalunya a la Conferència de Pau de París de 1919. Ho constaten documents inèdits dels National Archives britànics i de l'Arxiu Nacional de Catalunya

Text: Joan Esculies

L'esclat de la Primera Guerra Mundial, l'any 1914, va causar un impacte notable en els cercles nacionalistes catalans, sobretot en els d'esquerrers. La Gran Guerra va enfrontar el Regne Unit, França i Rússia, entre altres, amb Alemanya i els imperis Austro-hongarès i Otomà. Espanya va mantenir-se neutral, però els catalanistes d'esquerrers van acusar al govern de l'Estat i el rei Alfons XIII de germanòfils, i van creure amb fervor que després de la victòria aliada, que no va arribar fins a l'11 de novembre de 1918, Catalunya podria "deslliurar-se del jou espanyol", davant la pressió dels vencedors, que prometien "alliberar els pobles oprimits".

Per fer arribar les seves demandes als aliats, personatges vinculats a la Unió Catalanista, la federació d'entitats que a principis de segle XX pretenia aplegar les diferents sensibilitats del catalanisme, van endegar un seguit d'accions propagandístiques. La de més calat fou la creació del Comitè de Germanor amb els Voluntaris Catalans, a principis de 1916, que presidia el doctor Joan Solé i Pla i que organitzava l'enviament de paquets, cartes i diaris al front. De fet, els voluntaris eren catalans allistats a la legió estrangera francesa, "per motius econòmics o perquè en esclatar la guerra vivien a França, però no pas per motius polítics com presentava la propaganda aliadòfila catalana, i en cap cas van ser dotze mil, com es digué, sinó que rondaven el miler",

com apunta l'historiador David Martínez Fiol, autor del llibre *Els voluntaris catalans a la Gran Guerra* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1991). A partir de l'entrada dels Estats Units a la guerra, l'abril de 1917, i, sobretot, de la proclamació dels Catorze Punts del president nord-americà Woodrow Wilson, on deia, no sense certa ambigüitat, que els diferents pobles podrien "autodeterminar-se" i decidir, per tant, el seu futur amb llibertat, les aspiracions de l'esquerra catalanista i els nacionalistes radicals van veure's reforçades i es van editar pamflets lloant Wilson. L'11 de setembre de 1918 es va repartir, per exemple, un fulllet en anglès, francès i català, titulat *El que diu Catalunya*, on es demana a l'Entente la revi-

sió del Tractat d'Utrecht i que, a la vegada, és un dels primers documents on apareix la bandera estelada.

Acabada la guerra, el gener de 1919 va començar la Conferència de Pau, en la qual Wilson i els primers ministres britànic, Lloyd George, francès, Clemenceau, i italià, Orlando, van reunir-se al ministeri d'Afers Estrangers francès, al Quai d'Orsay de París, per dibuixar les noves fronteres mundials.

Espanya hi intervén
Amb el joc obert, els Quatre Grans van veure desfilar, durant sis mesos, davant seu centenars de peticions, moltes provinents de delegacions de nacions sense Estat -bretones, armènies, escoceses o de regions siberianes, entre altres- esperançades que la Conferència de Pau resoldria els seus plets nacionals. Fins i tot, a finals de desembre de 1918, el president espanyol, el comte de Romanones, va reunir-se amb Wilson i Clemenceau per assegurar-se que la Conferència no interferiria en els assumptes interns espanyols.